

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

HISTÒRIA DE VIDA EN EDUCACIÓ: MANUEL ANGLÈS I ANGLÈS

Estudiant: Ripollés Cuartero, Eloy

Tutor: Martí Puig, Manuel

Àrea de coneixement: Teoria i història de l'educació

Curs: 2017/2018

ÍNDEX

JUSTIFICACIÓ.....	3
MARC TEÒRIC.....	4
INVESTIGACIÓ.....	4
INVESTIGACIÓ BIBLIOGRÀFICA-NARRATIVA.....	5
HISTÒRIA DE VIDA.....	5
HISTÒRIA DE VIDA EN EDUCACIÓ.....	6
METODOLOGIA.....	7
RESULTATS.....	8
CONCLUSIONS.....	17
BIBLIOGRAFIA.....	18

JUSTIFICACIÓ

Aquest Treball Fi de Grau és un aprenentatge més en la meua formació com a mestre.

M'ha fet reviure l'etapa de l'Educació Primària. Els records que em vénen són tots bons. La memòria és molt selectiva i m'imagino que si hi han hagut mals moments els he deixat enrere. A l'escola primària hi vaig estar molt bé i, com a alumne, el millor record que tinc és el joc amb els companys, les hores de pati, les relacions que hi havia entre els alumnes, i el fet que era un alumne excel·lent apreciat pels companys i pels mestres.

Al mateix temps, rememore tot allò que em va fer recordar la Història de Vida que vam realitzar en l'assignatura d'Història de l'Educació en el primer curs del grau Mestre d'Educació Primària, la qual també hauria pogut realitzar al mestre més significatiu que vaig tindre a l'escola, però els meus companys de grup van decidir realitzar-la a una altra persona.

La història de vida que presento en aquest Treball Fi de Grau (TFG) és com una tasca pendent, una mena de gratificació al primer mestre que vaig tindre a l'escola primària. Manuel Anglès i Anglès va ser una de les persones que va tenir més influència en el meu procés educatiu pel que fa a l'àmbit reglat, a l'escola. Ha destacat per ser un mestre valorat pel seu treball i la passió que hi contagiava, i a més ha tingut altres dedicacions com la política, sent l'alcalde de Càlig durant molts anys i també com a màxim dirigent de l'equip de futbol del poble, sent un dels pilars en l'organització de l'equip i en les tasques que s'han de dur a terme. Com molta gent de la seva època, va haver de patir molt i va viure fets transcendents com una època de repressió i un procés de Transició, aquest ja com a mestre. Tot això fa que tinga moltes coses a explicar. És un home convençut, tranquil, orgullós de la seua formació, apassionat a la lectura i preocupat pel benestar de tots. Manuel Anglès i Anglès m'ha deixat una empremta per sempre, perquè cada u és d'una manera.

Situant-me en l'últim curs del grau on he realitzat un Practicum que m'ha proveït de moltes experiències per a la meua futura docència, puc dir que aquest TFG és una manera de continuar aprenent i de mantenir-me pròxim a aquells que han format part de l'educació. I és per això que vull aprendre a apreciar les històries, experiències i vivències de qualsevol docent.

Amb aquest TFG vull aprofitar totes aquelles vivències, formes d'actuar i consells de les persones entrevistades, de la figura del mestre, ja que aquest és el futur que he decidit. Així, aquesta mena de "memòria educativa" m'aporta molt en la meua formació professional i alhora personal. És un recorregut vital on moltes experiències són descrites per part del subjecte i algunes d'aquestes potser queden en la meua memòria i són útils per continuar endavant en la meua tasca, i al mateix temps és un reconeixement a la trajectòria d'una persona estimada: el primer mestre que vaig tenir a l'Educació Primària.

Aquest treball fi de grau també naix del meu interès personal per conèixer més a fons el món educatiu i tot allò que guarda relació amb aquest. Des de ben menut, sempre he desitjat arribar a ser mestre i aquesta il·lusió s'ha incrementat amb els anys gràcies als bons mestres que he tingut a l'escola. Quan em preguntaven què volia ser major, jo sempre deia que volia ser mestre i aquesta decisió no ha canviat en cap moment a mesura que anava superant etapes, sinó que s'ha refermat cada vegada més fins la decisió d'estudiar el grau en Mestre Primària a la Universitat Jaume I. Aquests quatre anys d'estudis han estat un gran pas en el meu desenvolupament personal i professional.

MARC TEÒRIC

INVESTIGACIÓ

La ciència busca i intenta donar resposta a tot allò que ens preguntem. Això és possible ja que es porten a terme investigacions, sota uns criteris definits i per mitjà d'uns mètodes. Podem diferenciar entre investigació quantitativa i qualitativa. En les Ciències Socials s'empra el mètode científic, el qual es quantitatiu, o el mètode científic-social, que és subjectiu ja que depèn del subjecte entrevistat. Tracta de comprendre i explicar els fets educatius i socials.

Ambdós enfocaments enriqueixen la investigació i ens ajuden a obtenir respostes a partir del mètode emprat. Cap del dos està per damunt de l'altre, més be l'elecció d'una o altra metodologia depèn de l'objecte estudiat. Tant la quantitativa com la qualitativa "són necessàries per a generar coneixement nou i es poden complementar per ajudar-nos a conèixer millor la realitat en la qual vivim, existint també preguntes d'investigació que no es poden respondre des d'un enfocament quantitatiu i viceversa " (Arantzamendi, 2012)

El concepte d'investigació quantitativa, tal com afirmen Polit i Hungler (2000) és: "el procés teòric, pràctic, formal, sistemàtic, racional i intencional, del qual el seu objectiu és la creació de coneixements científics que donen resposta a interrogants sobre la realitat".

D'altra banda, la investigació qualitativa, de tipus sociològic, s'ocupa de comprendre i analitzar la realitat, els significats i les accions personals dutes a terme amb l'objectiu final de construir un coneixement nou. Els investigadors qualitatius fan registres narratius dels fenòmens que estan estudiant mitjançant tècniques com l'observació participant i les entrevistes no estructurades. La diferència fonamental entre ambdues metodologies és que la quantitativa estudia l'associació o relació entre variables quantificades i la qualitativa ho fa en contextos estructurals i situacionals" (Pita i Pértegas, 2002).

INVESTIGACIÓ BIBLIOGRÀFICA-NARRATIVA

Dins de la investigació qualitativa trobem la investigació bibliogràfica narrativa. És necessari tenir clar el concepte d'investigació bibliogràfica narrativa entès com: "una categoria àmplia que inclou un extens conjunt de formes d'obtenir i analitzar relats (...) inclou: Històries de Vida, història oral, escrits i narracions autobiogràfiques, entrevistes narratives o dialògiques, documents personals o de vida, relats biogràfics, i testimonis; és a dir, qualsevol forma de reflexió oral o escrita que utilitza l'experiència personal en la seua dimensió temporal." (Bolívar, Domingo i Fernández, 2001).

La investigació narrativa s'usa cada vegada més en estudis sobre l'experiència educativa. Segons Connelly i Clandinin (1995), la raó principal per a l'ús de la narrativa en la investigació educativa és que els éssers humans som organismes comptadors d'històries, organismes que, individual i socialment, vivim vides relatades. El relat capta la riquesa i detalls dels significats en assumptes humans, per exemple, motivacions, sentiments o propòsits. Es du a terme en educació de manera interdisciplinària, interrelacionant-se diverses ciències humanes i socials com la teoria lingüística i literària, l'antropologia, la sociologia, la retòrica o la psicologia, entre d'altres.

L'ensenyament és un ofici que implica interaccions personals amb altres. Els sentiments i les emocions estan directament relacionats amb la tasca educativa. Es tracta d'un relat personal perquè reflecteix la història d'un individu particular i alhora social coma conseqüència del context i les vivències experimentades. Possibilita captar la riquesa de les experiències i vincular el coneixement que sorgeix de la pròpia acció. En definitiva, permet entendre com els mestres donen sentit al seu treball i com actuen en el context professional al mateix temps que es reconeix l'experiència de la figura del docent (Tapia, 2016). Aquest treball és una història de vida, inclòs dins d'aquest tipus d'investigació.

HISTÒRIA DE VIDA

La tècnica de la Història de Vida té com a finalitat preservar la memòria de la vida tribal tal com afirmen autors com Boas (1883). La història de vida capta alguna cosa que transcendeix el caràcter individual d'allò que es transmès i que s'insereix en les col·lectivitats a les quals el narrador pertany, busca conèixer la col·lectivitat a partir de l'individu, sent aquest últim el mitjà per a aconseguir-ho. Alguns autors com Bastide (1936) consideren que es una tècnica arrelada a orígens psicològics i després Mills (1949) estableix 3 pilars com són la biografia, la historia o context social, i la imaginació sociològica, aquesta última permet la transformació de la biografia en Història de vida.

És una ferramenta per evocar i estructurar records de la vida, amb caràcter subjectiu ja que es tracta d'una tècnica narrativa, d'un relat autobiogràfic amb una finalitat d'investigació per mitjà d'una entrevista oral que recull informació que serà posteriorment analitzada per reflectir els

valors, idees, projectes, plantejaments vitals i conèixer les relacions del subjecte entrevistat amb la societat.

Com a definició, seguint a Pujadas (1992), podem dir que una Història de Vida és un estudi del cas d'una persona concreta on s'investiga no només la vida sinó qualsevol altra informació, indagant en el rerefons d'allò narra el subjecte alhora que s'aprofundeix en aquells aspectes que són de més interès per a la recerca. Les històries de vida són una font d'informació sobre un subjecte individual que projecta la vida d'un col·lectiu social (Simmon, 1942). També és possible definir la història de vida com una anàlisi i una posterior contextualització de les idees d'una narració d'un subjecte que s'ha ofert per a ser entrevistat i tot allò que conta serà investigat per un agent extern.

En síntesi, la Història de Vida és el relat sobre l'experiència particular d'un subjecte en situacions de la seua vida, en un escenari concret. S'interessen per allò que cada persona pensa, sent i actúa, i com ho conta. Es una biografia de la vida, i amb les opinions i experiències de l'individu s'entrellaçen unes i altres. L'eina principal per a elaborar-les és la memòria, que permet reconstruir els orígens i les etapes de la vida (Martí i Corbatón, 2015)

HISTÒRIA DE VIDA EN EDUCACIÓ

Pel que fa a la Història de Vida en educació, aquesta pretén, entre altres coses, trobar com es construeix la identitat del subjecte en la seua vida diària i com es projecta i es relaciona amb els altres en la vida professional. En síntesi, s'usa per conèixer la realitat educativa i social d'èpoques passades per analitzar-la, interpretar-la i extraure conclusions pròpies.

És una eina qualitativa, que busca comprendre més que explicar (des del propi marc de referència de les persones objectes d'estudi). El model és obert, flexible, cíclic i emergent. Es descriu la percepció del significat de la vida social de la persona incloent la seua relació amb la realitat social, els contextos, els costums, en definitiva, la referència a les formes de vida d'una comunitat en un període històric concret (McAdams, 1995).

Per mitjà d'aquesta metodologia específica ens aproximem a les vivències. Segons Medrano (2007): "el mètode, quant s'aplica a l'ensenyança i a l'aprenentatge, serveix per a donar major sentit i significat a l'experiència, així com per a comunicar als altres el nostre propi treball. En definitiva, facilita l'elaboració de noves vies d'investigació i l'elaboració de nous mètodes per a millorar la pràctica docent." Un docent, a mesura que aconsegueix experiència, es desenvolupa de manera molt més profitosa en l'àmbit professional, i pot ser transferible a l'àmbit personal.

El fet de reflexionar, més concretament, la introspecció és una ferramenta molt útil per a conèixer u mateix, per canviar aquells aspectes que puguen ser millorables i potenciar aquelles virtuts que tenim. És necessària i aporta molt ja que dins l'aula no hi ha regles establertes, sinó que hem

d'actuar segons la diversitat de l'alumnat, i es per això, que aquesta metodologia aporta una millora i innovació a la formació del docent.

Les històries de vida en educació ens permeten analitzar els canvis educatius produïts en l'àmbit educatiu en èpoques passades, indagant en la formació docent, les metodologies, l'escola o els continguts. Tot el treball de recerca es fonamenta en la visió personal del mestre/a d'escola de les experiències viscudes. Aquesta és una bona manera d'aprendre per a futurs docents i per a qualsevol persona.

Alhora és un recorregut vital i professional del subjecte en el qual es pot comprovar com ha canviat l'educació i contrastar informació treballada des de diversos punts des de la història de vida fins a les aportacions de diferents autors i la pròpia experiència.

METODOLOGIA

En el treball fi de grau s'ha emprat la investigació qualitativa per mitjà de la tècnica de la Història de Vida. Consisteix en l'anàlisi i la transcripció d'una sèrie de fets i vivències d'una persona per de l'investigador. Aquest treball sorgeix a partir d'una entrevista autobiogràfica, on el subjecte parla de la seua pròpia vida professional i es fa una anàlisi de tot allò expressat.

En un primer moment, no sabia ben bé quines serien les modalitats de TFG que s'ofertarien però tenia la idea de fer un treball de tipus professionalitzador. Així que, una vegada vaig veure els possibles temes em vaig reunir amb el professor Manuel Martí Puig per comentar-li que estava interessat en realitzar una Història de Vida. Em va dir que pensara en qui seria la persona escollida i que m'asegurara que es comprometia amb aquesta recerca. Una vegada escollit el tema i el tutor, em reuneixo amb aquest últim per planificar el treball. Com volia tenir clar què havia de fer, de seguida em vaig posar a elaborar el guió de l'entrevista amb les orientacions del tutor. Ens vam reunir diverses vegades fins que ja tenia el guió enllestit. Després, havia de buscar una càmera per a enregistrar l'entrevista i aleshores van sorgir el problema de què no sabia a qui demanar-li o si en comprava una de nova. A continuació em vaig reunir amb Manuel abans d'entrevistar-lo per comentar-li el guió de l'entrevista i com seria aquesta. Finalment, amb una càmera que em van deixar vaig gravar l'entrevista al mes de març. Una vegada acabada aquesta, vaig passar a la transcripció i posteriorment a la interpretació. La redacció dels resultats ha sigut una tasca difícil perquè havia de redactar-ho de forma impersonal. Tot i que era conscient d'aquest fet, he realitzat moltes correccions del treball.

RESULTATS

Manuel Anglés i Anglés va nàixer en un municipi de la Comunitat Valenciana, que es troba a la comarca del Baix Maestrat, el qual es caracteritza per un clima temperat i favorable degut a la seua proximitat a la costa i l'escassa altitud mitjana del terme municipal. Aquesta població d'origen de l'entrevistat, al llarg de la història, s'ha dedicat principalment a l'agricultura, encara que la ramaderia també ha tingut un pes determinat en l'economia local, tal i com ho demostren les nombroses edificacions ramaderes al llarg del terme, tals com corrals, masos, camins i abeuradors. Va viure amb els seus pares. Era de condició humil, modest, fent tots els possibles per a subsistir dignament en aquells temps. La parla tradicional sempre ha sigut el valencià.

“Vaig nàixer ací a Càlig a l'any 1946, en una família treballadora”

La vida es caracteritzava per la duresa de les condicions de treball al camp, remarcant el fet de l'escassa maquinària i com s'ho feien per a dur a terme la feina que havien de fer. En l'època de collita, gran part de la població emigrava a altres zones, a les planes de Tortosa. El garrofer, l'olivera i l'ametler, tots ells cultius de secà, han sigut i són la producció bàsica i més important del camp calijó. El pare de l'entrevistat tenia una barberia, a més de diferents finques on cultivava garrofers, ametllers, oliveres. Al llarg del temps, els escassos recursos hídrics, la difícil topografia del terreny, i l'escassa qualitat del sòl han donat lloc a una agricultura de secà, de baixos rendiments i de component estrictament familiar, on els seus principals productes han sigut oli, garrofes, ametlles, figues, blat, faves, patates, cigrons, ordi, pèsols i fruita. Actualment també hi ha altres cultius relacionats amb la producció d'hortalisses i en menor extensió tarongers i arbres fruiters (Teixidor Parra, 2015).

“Les activitats bàsiques de les que s'obtenien ingressos eren l'agricultura i alguns serveis”

L'ambició és una característica que destaca en Manuel. Un punt clau en la seua formació és el fet que mai va perdre classe a l'escola. Es per això que té molt ben après el concepte de responsabilitat. Tot i que hi havia molts infants sense escolaritzar, (l'ensenyament pre-escolar no era obligatori ni gratuït, gairebé tot privat), mentre altres companys deixaven d'anar al col·legi degut al fet que havien d'anar a treballar al camp, ell sempre hi assistí. No obstant això, les condicions d'ensenyament no eren massa bones, amb aules massa plenes, insuficient preparació dels mestres, baixa renovació científica de mètodes i continguts; l'escola rural es va deixar de banda, i també es van marginar els alumnes que necessitaven una educació especial (Marquès, 2002)

“Al temps de l'escola, jo anava a l'escola”

Degut al nivell socioeconòmic mitjà-baix, les condicions en les què hi vivien eren millorables. L'habitatge on vivia junt a la seua família necessitava moltes obres, era molt vell, i finalment van reformar-lo un poc.

“I nosaltres els tres germans vam anar creixent i avant. Vivíem en una casa que s'estava assolant. No us podeu ni imaginar el que era la vida d'eixos temps i el que és la vida d'ara”

No obstant les dures condicions de vida, sempre es desitjava l'arribada d'esdeveniments festius. És destacat el fet que abans hi havia més unió, més harmonia. Això ocorria degut a que havien d'ajudar-se entre uns i altres per subsistir i pel fet que no hi havia dispositius electrònics que han fet que s' haja perdut el contacte directe, el cara a cara. Els dos actes socials més destacats eren Sant Llorenç, el 10 d'agost, el qual s'inclou dins de les Festes Patronals, i el dia de la Mare de Déu del Socors, el 6 de setembre.

“Un món... que tampoc era tot roí, la il·lusió de festes també existia com ara”

Va ser una època molt difícil comparada amb l'actualitat. Molts joves d'ara no podrien imaginar-se ni arribar a comprendre com era la vida abans. Compara el treballador amb un servidor. Mitjançant un exemple, il·lustra els privilegis, si es pot dir, que es podien permetre, entre els que hi havia tenir una ràdio. La seua família la tenia a la barberia com un pol d'atracció de clientela.

“Es que ara no ho comprendríeu, es impossible perquè es que allò el treballador era l'esclau”

Manuel va créixer amb moltes dificultats, fet que el van convertir en més responsable. A més del context en el qual va viure, deuria afegir-se també el fet que la seua mare molt prompte va perdre gran part de visió, i per tant, no hi podia anar al camp i es quedava en casa fent el menjar i altres tasques.

“A més, ma mare molt prompte es va posar mala, de la vista, va perdre la vista d'un ull i de l'altre només li quedava una dècima de visió”

Degut a la situació de l'època, molts joves, entre els quals s'inclouia Manuel, acabaven els estudis primaris i es posaven a treballar, coincidint amb un bon moment en el sector de la construcció, als anys 1961- 1962. Anaven a treballar a l'obra a pobles veïns, i ho feien amb velocípedes, completant una jornada laboral de vuit hores i rebent un sou de misèria.

“Això va ser molt tard, jo vaig acabar l'escola als 14 anys amb el certificat d'estudis primaris i em vagi posar a treballar. A les 7 del matí tota la joventut anava en bici a treballar a Vinaros, Benicarló (Morellà, Recaredo, Ginés)”

Un temps després d'haver deixat l'escola, i quan ja feia un bon temps que estava treballant, un consell que li van donar va fer canviar el seu futur. A son pare li havien comentat que Manuel podria continuar endavant, aprenent més i formant-se. Així, la primera vegada no ho va tenir en compte, però la segona li ho va proposar al seu fill. Malgrat la situació econòmica, va decidir emprendre aquest nou camí. Amb l'ajuda de don Pedro, el docent que va tenir a l'escola primària, es prepara i s'examina per lliure, aconseguint en el primer any fer l'ingrés i el primer i segon curs.

“Jo vaig acabar els estudis primaris i vaig treballar a Vinaros i a Benicarló. Llavors, el mestre que havia tingut, que feia repàs, li va comentar a mon pare: el teu xicuelo es una llàstima ací treballant perquè podria estar estudiant alguna cosa i sempre és millor. És per això que la decisió de ser mestre va arribar tard i de manera sobrevinguda”

Li va comentar de continuar i en l'estiu següent es va preparar. La preparació va ser molt dura, estudiant moltes hores. Seguidament va fer cinquè, l'equivalent al Batxillerat Superior. Es va preparar a Vinaros en una acadèmia, i es va examinar de manera lliure. Va fer una prova d'ingrés i la va superar. En aquells temps, el batxillerat general constava d'un batxillerat elemental de quatre anys de durada, una revàlida per accedir al Superior de dos cursos i una altra revàlida. Una alternativa era un batxillerat especial (laboral), el qual constava de cinc cursos i dues revàlides; a més, existia un curs de preparació per a la Universitat (Llei d'Ordenació de l'Ensenyament Mitjà de 1953, reformada en 1967)

“I després, en don Pedro, vam comentar de seguir i en tot l'estiu vaig fer tercer, quart i revàlida i vaig aprovar. En un any vaig fer tot això. Això sí, no vaig conèixer festa ni res”

El fet d'haver tingut a don Pedro a l'escola i després la confiança que li va transmetre ha fet que siga el seu referent. Des de la perspectiva actual, els mètodes que s'utilitzaven en l'escola no es podrien entendre ni compartir-los, de cap manera.

“Home, clar, l'escola també la vaig fer en ell, després em va preparar”

Quant als estudis de magisteri no hi havia una visió generalista, t'examinaves per lliure i després hi havia la possibilitat d'especialització. Les oposicions consistien en un examen de coneixements bàsics amb cent preguntes. I després un tema de didàctica i un altre de pedagogia.

“Es parlava més de la societat o de l'Estat que d'allò que es pot fer en l'aula”... “Sí, però no com ara, que us fan fer uns treballs més especials. A les oposicions, la primera prova eren qüestions de cultura general”

Com a mestre, va aprendre molt poc a nivell pràctic. Estudiava moltes coses sense arribar a la seua comprensió. En aquells temps, fins i tot estava mal vist per part de les famílies que els ensenyares a l'alumnat un determinat esport o treballs manuals.

“L’ensenyança era tota memorística, sempre començava per la religió, la creació i tots havien d’aprendre les coses, això era el que jo aprenia a l’escola”

Era l’última vegada que l’accés a Magisteri es podria fer amb l’Elemental, després ja es demanaria el Batxillerat Superior. Així, es prepara, aprova i ingressa en l’Escola Normal de magisteri amb 20 anys. Va fer el primer curs i va haver de marxar a Cartagena a fer el servei militar. Una vegada feta la instrucció, demana un permís i aleshores es matricula de segon i tercer a l’escola de magisteri San Isidoro de Murcia, acabant després els seus estudis matriculant-se a l’escola normal de Castelló. S’estudiava molt però sempre memoritzant, sent d’especial importància el coneixement de la història d’Espanya, els triomfs que havien aconseguit els Reis Catòlics, etc...

“Un dia em va cridar don Pedro en acabar cinquè i em diu, ha eixit una normativa que diu que faran una convocatòria per a qui vol fer magisteri ara a setembre per a presentar-se per última vegada amb l’Elemental”

Manuel ja havia finalitzat els estudis de magisteri. Així, va rebre una trucada de Blas Osanz, director territorial del cos de mestres de Castelló, qui li ofereix la possibilitat de fer de mestre en un municipi de la comarca dels Ports de la Comunitat Valenciana, en el límit amb la província de Terol. Més tard, es convoquen oposicions i es presenta per lliure, preparant-se tot el temari, aprovant amb 24 anys.

“Vaig anar a Todolella uns mesos, perquè el mestre havia anat a la mili”

En la seua primera experiència pareixia que la seua tasca era més com a cuidador que com a mestre, tenint alumnes que venien a peu. Aquests provenien del seu mas, és a dir, d’un conjunt de casa, terres de conreu i boscos, una zona aïllada de la població. Va treballar en una escola rural unitària, que és una institució escolar formada per l’agrupació d’escoles d’un entorn proper, les quals comparteixen el projecte educatiu. Hi havia moltes dificultats...Una època totalment diferent amb l’actualitat (Fuster, 1965)

“Primer a Todolella, en una escola unitària, amb un mestre amb els xics i una mestra amb les xiques, des de 5 fins a 14 anys”

No considera que la primera etapa com a mestre el marcara especialment. Poc a poc, anava apreciand la tasca docent, agradant-li més la seua feina i organitzant-se millor. Amb el pas del temps, va anar adquirint experiència en la relació amb els alumnes en el procés d’ensenyament-aprenentatge i dominant cadascuna de les situacions que poden sorgir en l’aula. En definitiva, va anar convivint alhora que aprenia a realitzar la seua feina de la millor manera que podia.

“No, van ser unes més i avant. Les experiències van marcant-te poc a poc”

Després va exercir com a mestre en Vilavella, un municipi de la província de Castelló situat a la comarca de la Plana Baixa. Va conèixer a molts companys també mestres amb els quals va fer bona relació.

“D'amics n'he tingut pràcticament tots, encara ens reuníem, persones totes magnífiques”

Manuel va ingressar amb l'Elemental però després va haver de fer molts cursos de formació. L'Escola d'Estudis Superiors de Magisteri va ser un centre institucional estatal espanyol creat a Madrid per a la formació dels mestres i les mestres de les Escoles Normals, que va existir entre 1909 i 1932.. A partir dels anys 1920, les Escoles Normals van començar a desaparèixer en països com Alemanya i EE. UU. Moltes van ser absorbides per les universitats i es van convertir en Departaments o Facultats d'educació i conservar la seva funció d'educar els mestres (Cornellà, 1981)

“Sí, és prou complicat. Potser no se li donava prou categoria, des de les altes esferes”

El nou règim polític, recolzat per l'exèrcit, la Falange i l'Església, defensava l'escola estatal, anticatalana, burocràtica i disciplinària amb un pensament ultraconservador que transmetia les pràctiques del totalitarisme feixista. L'escola va esdevenir molt religiosa i aquella atmosfera sempre estava dintre de l'escola. L'educació es basava en els Principis del Moviment Nacional (1958) promulgats per Franco i aprovats per les Corts mitjançant aclamació. Destacava el principi d'establiment de la unitat nacional i el deure de tots els espanyols de servir a la pàtria va donar importància a l'Església catòlica i es va anomenar l'escola nacionalcatòlica i es caracteritzava per ser rígida, basada en la disciplina i l'obediència. L'intenció era tornar a l'antiga tradició catòlica espanyola. Estava totalment prohibit fer les classes en català i es va abolir la coeducació (Marquès, 2006) Amb l'arribada de la democràcia, els docents també van haver de realitzar uns cursos de valencià (Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià)

“Doncs, quan vaig començar lo fonamental era la religió, creu-t'ho. I en gran part la política. El clero ho organitzava tot. En els llibres fins i tot apareixia com a vist-i-plau la signatura del bisbe”

Cap a finals de la dictadura franquista s'impulsa una nova Llei d'Educació General Bàsica (EGB). La Llei General d'Educació de 1970 va ser impulsada per José Luis Villar Palasí, Ministre d'Educació espanyol en eixe moment. Aquesta Llei va establir l'ensenyament obligatori fins als 14 anys amb l'EGB, Educació General Bàsica, estructurada en dues etapes. Després de superar aquesta primera fase de vuit cursos l'alumne podia accedir al Batxillerat Unificat Polivalent (BUP), o a la llavors creada Formació Professional (FP). Amb aquesta Llei es va reformar el sistema educatiu des de la primària fins a la universitat, adaptant-lo a les necessitats d'escolarització. Els

primers anys van ser un fracàs per la falta de preparació dels mestres i sobretot de l'alumnat, degut al fet que les fitxes moltes vegades no s'adequaven al nivell educatiu. A partir de l'any 74 tenien una enciclopèdia i un quadern amb fitxes. Cal remarcar que la primera enciclopèdia moderna en llengua catalana va ser el Diccionari enciclopèdic de la llengua catalana, de Salvat, amb tres edicions entre 1910 i 1938. Des dels anys seixanta han aparegut noves edicions d'aquesta obra, ara sota el títol de Salvat català

“Estaven influenciats pels llibres, però quan jo vaig començar ja no s’hi estava tant. Hi havia l’EGB, va ser entones l’invent de les fitxes”

Avui en dia es considera que és més difícil trobar feina com a mestre degut a una gran demanda de places docents. L'accés als estudis s'ha generalitzat entre la població. D'aquesta manera hi ha molts estudiants i s'eleva la competència. Malgrat això, destaca el fet que u ha de preparar-se a consciència.

“Ara esteu més ben preparats, teniu més mitjans, podeu consultar més coses, en la meua època no hi havia ni enciclopèdies”

L'alumne no era protagonista de l'educació, aquest era el mestre/a. Els continguts no s'ensenyaven per mitjà de diferents metodologies, sinó que es feien aprendre de forma memorística. I la disciplina que hi regnava era dura, una relació distant entre el mestre i l'alumne. La preparació era molt diferent a la d'ara. Ara l'ensenyament s'ha vist afavorit gràcies als mitjans de què disposem però convé fer un bon ús d'aquests. No ha de ser tot com abans però també s'han perdut algunes coses. Ara és important saber fer funcionar els dispositius electrònics i mitjans que tenim al nostre abast.

“És molt més fàcil, tot memòria no ha de ser, s’han perdut també algunes coses”

A l'inici d'un nou curs i de cada avaluació, s'ha de realitzar una preparació de les diferents sessions. Per realitzar aquesta tasca, s'ha de tenir en compte el calendari per si es volen aconseguir els objectius que u es planteja.

“Al començament del trimestre tenies bastant faena, perquè havies d’organitzar-te per donar les lliçons a temps” (...) “es pot aconseguir treballant-ho molt”

Potser sí que abans els mestres eren un poc més individualistes, cada u feia la seua feina. No obstant, la coordinació i la comunicació depèn de la confiança amb la resta de docents

“Bé, jo faig lo meu, tu fes lo teu, però també depenia dels companys que tenies”

Va ser una època difícil amb moltes protestes per la situació dels mestres, que van veure apujat el seu salari, el qual era considerat una misèria (Mata, 1976). El mestre no ha estat mai en el primer escaló social. La situació ha millorat amb el pas del temps. De vegades les famílies regalaven

alguna cosa a aquest a la fi el curs escolar. Al començament dels anys setanta, es van produir reivindicacions per part dels mestres, amb nombroses vagues reclamant un augment del salari i millores dintre de l'ensenyament. Va sortir efecte i van pujar bastant la remuneració (Subirats, 1983)

“Sempre s’ha dit allò de patir més fam que un mestre d’escola. Després es va millorar, es va augmentar el sou”

En relació amb les forces vives (capellà, metge, alcalde, guàrdia civil), aquestes tenien molt de poder. No podies parlar-los en valencià. Durant la dictadura es va prohibir l’ús del català i els nens i nenes no podien aprendre junts, sinó que havien d’anar sempre separats fins i tot a les hores de lleure i de pati. Aquestes idees queden reflectides a l’article 14 de la Llei d’Ensenyament Primari de 1945.

“Havies d’estar parlant en castellà el senyor reto allí dins de l’escola”

A Espanya, les primeres escoles de primària amb una metodologia de coeducació van ser permeses durant el bienni progressista de la Segona República (1931-1933). Durant la Guerra Civil, es va establir la coeducació com a norma general. Hi havia dos tipus d’escola coeducativa: mentre en el primer tipus els nens i les nenes aprenien el mateix; en l’altre les nenes, a més, tenien altres assignatures que els permetessin portar l’economia d’una llar (Martínez Bonafé, 2003). També fora de l’escola, homes i dones tenien diferents llocs de concòrdia per a reunir-se i conversar, uns a tabernes i les altres als safarejos.

“Estaven separats quan anava a escola. No es podien ni saludar, tot era pecat. Cada u a la seua fila, i no podien ni mirar-se. Tot era pecat, venia el capellà cada dos per tres. Crec que deuriem estar tots junts”

Degut a les seues arrels familiars, a la barberia sempre escoltaven fets relatats pel Partit Comunista, escoltant una freqüència determinada que era afí amb la idea política que sempre ha defensat. En arribar com a mestre al poble, a Càlig, amb 41 anys, l’alcalde d’aquell temps, Agustí Mercè, li va comentar si es volia presentar com a candidat. Aquesta proposta era seriosa, però Manuel sempre ha estat un home preocupat pels altres, responsable i amb ganes de treballar per millorar tot allò que siga possible. Així que, després de pensar-ho, hi va accedir. Va ser l’alcalde del poble des de 1991 fins al 2007.

“Sempre havien sigut una família republicana, per part de pare. Per la nit, quan se n’anava la gent de la barberia, posaven una emissora anomenada Radio Pirenaica”
“Vaig acceptar aquesta proposició i cap endavant amb la confiança de que ho faria bé”

De la formació de persones adultes, recorda que aquestes eren adolescents, i que alguns fins i tot han aconseguit anar a la universitat, sent un èxit. D’altra banda, no es tenia molt considerada

aquesta feina degut al sou que es rebia. La formació de persones adultes permet obtenir una titulació per enriquir els coneixements i millorar les competències tècniques i professionals. La seua finalitat és donar resposta a les necessitats i demandes formatives de l'entorn, facilitant l'aprenentatge al llarg de la vida. Aquests estudis són gratuïts en els centres dependents del Departament d'Ensenyament. A les escoles d'adults hi pots estudiar, entre d'altres coses, ensenyaments de llengües, informàtica, formació instrumental, educació secundària per a persones adultes, cursos de preparació per a proves d'accés (Llei 3/1991, de 18 de març del BOE)

“No eren molt majors, tenien desset o divuit anys, i quatre ara tenen carreres superiors”

És molt important transmetre als nens i nenes la passió per la lectura. Als familiars sempre que pot els ha regulat còmics perquè els considera motivadors per tal d'atraure'ls en l'hàbit lector. Pel que fa al foment de la lectura, aquesta és un hàbit, i per això es pot entrenar i fomentar. Els pares i mares són els responsables d'aconseguir-ho. En l'escola es pot inculcar l'amor per la lectura. Entre els aspectes positius destaquen l'afavoriment del desenvolupament afectiu i psicològic o l'oportunitat d'experimentar sensacions i sentiments amb els quals gaudir, madurar i aprendre. Els llibres també ens porten a altres mons, permeten somiar i alhora es comparteixen moments amb la família reforçant els vincles. En definitiva, amb la lectura els xiquets creixen en tots els sentits. (Associació Espanyola de Pediatria d'Atenció Primària, 2016)

“Haurien d'atraure més als alumnes amb dibuixos, esquemes i reduir la quantitat de lletra”

El director territorial de cultura li va explicar què havia de fer, quan havia d'acabar la jornada i algun mestre es va queixar perquè ho volia per escrit però res més. La llei regula l'estatut dels funcionaris públics, l'accés a la funció pública d'acord amb els principis de mèrit i capacitat, el sistema d'incompatibilitats i les garanties per a la imparcialitat en l'exercici de les seues funcions. (article 103 del Còdig Ètic de la Constitució)

“Primer vaig començar bé, després va haver algun mestre que es va queixar”

Els records de certs alumnes formen part de la vida del docent. Alguns són recordats més que altres. La manera de ser de l'alumne i també de la seua família, la seua simpatia o el seu treball són factors que influeixen en aquest aspecte.

“Potser perquè ja venen de casa, perquè són més agradables. Els xiquets ho manifesten molt si tenen problemes familiars, si venen ben alimentats”

D'altra banda, destaca especialment la lectura, ja que en casa té un gran nombre de llibres de temàtica històrica majoritàriament, més concretament de la confrontació bèl·lica que va tindre lloc

a Espanya en el segle XX i el període posterior. Aquest interès el portarà a fer una exposició. A més de la lectura, entre les seues aficions també destaca la política, sent alcalde de Càlig durant molts anys, o l'esport, el qual ha practicat de jove i sempre ha estat lligat al futbol. També s'ha involucrat en la música o en la lluita contra el càncer.

“M'agrada molt llegir, m'agraden vistos des del meu punt de vista. Sobretot, m'agrada Guerra Civil i postguerra”

La Transició va ser una època de tensió i es van produir assassinats. Tots estaven molt pendents de la ràdio i la televisió. En l'any 1981 es va produir el colp d'Estat del 23 de febrer, protagonitzat pel general Tejero. Fou un intent fallit d'arravatar el govern d'Espanya i fer fora els parlamentaris del Congrés dels Diputats escollits per sufragi universal. Es va viure un clima de tensió política i social amb moments de pànic i commoció, d'intriga perquè no sabien què passaria l'endemà.

*“Estàvem tots expectants i senties parlar a uns, a altres, ací hi haurà una guerra”
“Vaig anar al bar i em va dir l'amo que hi havia un colp d'Estat, que un militar...”*

Els continus canvis de legislació en matèria educativa constitueixen un fracàs. Tots els projectes deuriem avaluar-se a llarg termini per analitzar si han tingut un bon rendiment. L'evangeli no s'hauria de tenir en compte sinó que deuria considerar-se una matèria optativa ja que cada u és lliure i pensa allò que creu convenient. Actualment, d'acord amb la normativa vigent, l'ensenyament de la religió té caràcter optatiu per als alumnes i és d'oferta obligatòria per als centres (Decret 119/2015). La determinació del currículum de l'àrea de religió de les diferents confessions religioses que han subscrit acords de cooperació en matèria educativa és competència de les autoritats religioses corresponents. Aquest currículum ha de respectar els principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris, i ha de contribuir a l'assoliment de les competències pròpies de l'àmbit de l'educació en valors.

“Això és la barbaritat més gran que hi ha” (...) en la meua opinió, no s'hauria de valorar la religió”

A partir de la promulgació de la Constitució l'any 1978, va començar un procés de devolució de poders, com a dret i no pas com a obligació per a les nacionalitats i regions, per mitjà del qual, amb el pas dels anys, ha dut a la formació de disset comunitats autònomes i dues ciutats autònomes. Cada comunitat té un govern propi, amb capacitat de dirigir i administrar l'entitat territorial, d'acord a les seves pròpies polítiques. Gaudeixen d'autonomia legislativa i competències exclusives així com de la facultat d'administrar-se mitjançant els seus propis representants. Gràcies a la creació de l'Estat d'autonomies s'han produït avanços considerables.

“Crec que allò més important va ser la declaració de la Comunitat Valenciana com a regió autònoma”

Respecte al socialisme, aquesta ideologia va destacar fa cent anys perquè va aconseguir reduir els nivells de pobresa a nivell europeu, però actualment necessita la construcció d'un nou discurs. La seua reivindicació de major igualtat s'ha anat igualant molt en altres partits i és molt complex construir un discurs nou, cosa que s'està comprovant. Manuel ha ajudat en tot moment a qui ho ha necessitat, fins i tot de manera particular. Com a alcalde, va aconseguir que es donaren classes d'anglès gratuïtes, millores les tecnologies o l'adquisició de llibres per a la biblioteca, a més de la construcció del centre de cultura, envejat per la comarca, el qual és perquè el poble puga gaudir-lo.

“Que la gent, les coses fonamentals, no passe com antes, que hi havia uns molt rics, i altres es morien de fam o de fred, que sempre tinguen alguna cosa, que no els falte la calor, el menjar, el beure”

CONCLUSIONS

L'educació consisteix en transmetre una sèrie de valors que et formen com a persona a més d'ensenyar els continguts propis de l'etapa primària. Educar és encaminar a l'alumne cap a un bon fi. Deurien coincidir les dos coses, que siga una bona persona i que sàpiga actuar bé.

Com a mestre s'hauria de procurar que tots vagen a una en la mesura del possible, en el sentit que tots assolisquen els continguts mínims de l'etapa educativa, la qual cosa és bastant complicada d'aconseguir. A l'hora d'educar, cal posar la nostra experiència vital al servici de l'alumne i si pensem que en nosaltres ha sigut positiva, que ho siga també per a l'alumne. La nostra experiència, en referència a la nostra forma de ser i d'actuar. El mestre/a és una figura que està molt de temps en els alumnes, és un mirall. Així, podria dir que s'ha educar en humilitat, respecte i sobretot en exemplaritat. Si el mestre fa una cosa, ho fa perquè així està ben fet, és el model.

Pel que fa als educadors, ha d'educar tot aquell que té alguna cosa a dir, tot aquell que té influència en l'alumne, és a dir, aquells que es relacionen en el context del xiquet/a. El docent ha d'adaptar-se al lloc on està, i al màxim als alumnes. S'ha d'adaptar a qualsevol situació que esdevinga. Els xiquets han de reconèixer allò de què es parla i trobar-li un sentit. Per exemple, adaptar els enunciats dels problemes, relacionant-los amb cultius i oficis de la comarca.

Un docent sempre s'emporta records positius perquè està vivint continuament experiències variades. Ha de buscar ser estimat i apreciat pels alumnes pel treball realitzat. D'aquesta manera u es sent gratificat pel treball realitzat. El mestre ha d'exercir pressió a nivell social perquè tinga més veu en les reformes. Només a base d'insistir podrà aconseguir-ho. Es tracta de que el seu

pensament servisca per a algo. Comenta que sempre ha volgut defensar la seua opinió i així ho ha fet.

Personalment, les meues experiències del Practicum m'han proveït l'experiència necessària per a planificar i gestionar una aula d'Educació Primària. A mesura que treballo aniré millorant en aquells aspectes que puga tenir més dificultats fins arribar un moment en què domine quasi qualsevol situació, sabent el moment, les preguntes i les coses que he de fer en cada alumne.

Respecte a la formació, tinc en compte que el procés educatiu no acaba, tota persona deu continuar aprenent durant la seua vida. La persona creix fins l'últim dia. La societat evoluciona molt més ràpidament que l'educació. Aquesta última poc a poc va adaptant-se a les novetats del dia a dia. La passió per l'ensenyament, si es té, és manté. Això sí, m'emportaré alguna decepció que hauré de superar i continuar endavant.

L'educació és molt important, constituint la base de la societat. Tots hem après d'una altra persona. Per poder millorar-la cal conèixer els orígens, escoltar i aprendre d'aquelles i d'aquells mestres ham una àmplia trajectòria, els quals ens aporten la seua visió personal de les experiències que han tingut. Ningú naix savi i la vida és un aprenentatge continu fins a la fi. Estic convençut d'això últim i de ben segur que seré un bon mestre.

BIBLIOGRAFIA

Bellaterra, Abril (2002). *La institución educativa española desde la posguerra hasta la transición. Iglesia y tecnología*

Castillo Charfolet, Aurora (2013). *La Historia de Vida como instrumento de aprendizaje del Trabajo Social*

Corbatón-Martínez, Raquel y Martí Puig, Manuel (2015). *Una historia de vida, una historia de educación*

Historia de vida. Convenio de colaboración entre la Consejería de Empleo y Asuntos Sociales del Gobierno Vasco y la Fundación Instituto Gerontológico Matia (Fundación Ingema)

Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament (2017). *Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Zones escolars rurals i escoles rurals que no formen part de cap ZER*

Resolución de 11 de febrero de 2015, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el currículo de la enseñanza de Religión Católica de la Educación Primaria y de la Educación Secundaria Obligatoria.

Veras, Eliane (2010). *Historia de Vida: ¿Un método para las ciencias sociales?*